

Ευρωπαϊκή Ένωση: Ένας παγκόσμιος παίκτης

Jun 2006 20

Ιφιγένεια Μακροπούλου

Την περίοδο της ίδρυσής της, τη δεκαετία του 1950, η τότε Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα ήταν, και είχε ως στόχο να είναι, αυτό που υποδήλωνε το όνομά της: μια οικονομική ένωση, χωρίς φιλοδοξίες, άμεσες τουλάχιστον, για ένα πιο παγκοσμιοποιημένο ρόλο. Με τον Ψυχρό Πόλεμο στο απόγειό του, οι ισορροπίες ήταν ιδιαίτερα λεπτές και το πολιτικό σκηνικό εύθραυστο, γεγονός που δεν έδινε ιδιαίτερα περιθώρια για πρωτοβουλίες στο πολιτικό επίπεδο την εποχή εκείνη. Με το τέλος του Ψυχρού Πολέμου όμως, το κενό που δημιουργήθηκε στο παγκόσμιο γεωπολιτικό σκηνικό απαίτησε την πιο ενεργή ανάμειξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πλέον, ιδιαίτερα στο χώρο της διατήρησης της ειρήνης, της αναπτυξιακής πολιτικής και της διαφύλαξης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Τα τελευταία χρόνια η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει αναλάβει δράση και έχει επεκτείνει τις δραστηριότητές της παγκοσμίως, χρησιμοποιώντας και αξιοποιώντας, για το σκοπό αυτό, ένα σύνολο πρωτοβουλιών, εργαλείων και πολιτικών. Οι εμπορικές συναλλαγές με χώρες ιδιαίτερα του λεγόμενου «Τρίτου Κόσμου», καθώς και η βοήθεια υπό τη μορφή άμεσων ενισχύσεων, που αποτελούσαν παραδοσιακά μέσα αναπτυξιακής πολιτικής της Ένωσης ενισχύθηκαν. Ωστόσο προστέθηκαν ρήτρες για την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των δημοκρατικών πολιτευμάτων.

Παράλληλα, η δημιουργία της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ), που θέσπισε η Συνθήκη του Μάαστριχτ το 1992, αλλά και της Κοινής Πολιτικής Άμυνας και Ασφάλειας που θεσμοθετήθηκε στα πλαίσια της ΚΕΠΠΑ, δείχνουν τη θέληση της ΕΕ να διευρύνει τις δραστηριότητές της ως παγκόσμιος παίκτης και σε χώρους όπου προηγουμένως δεν είχε ανάμειξη, όπως η διατήρηση της ειρήνης και η αποφυγή κρίσεων και ανθρωπιστικών καταστροφών, με τη συμμετοχή ακόμα και ενόπλων δυνάμεων, ξεχωριστών από το ΝΑΤΟ, όπου αυτό απαιτείται.

Τέλος, η ΕΕ βρίσκεται σε μια συνεχή διαδικασία διεύρυνσης τόσο της σύνθεσής της όσο και της συνεργασίας της με τρίτες χώρες. Χαρακτηριστικά παραδείγματα η «Ευρωπαϊκή Πολιτική Γειτνίασης» με τις χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης αλλά και Μεσογειακές χώρες, η «διαδικασία της Βαρκελώνης» καθώς και η ευρύτερη συνεργασία με τις χώρες της Μέσης Ανατολής, της Ασίας και της Λατινικής Αμερικής.

Αναπτυξιακή Βοήθεια και Εμπορικές Σχέσεις

Παραδοσιακά, ως οικονομική ένωση που ήταν αρχικά, η ΕΕ είχε αναπτύξει δεσμούς με τον υπόλοιπο κόσμο μέσω της κοινής εμπορικής πολιτικής της αλλά και με τη χρήση αναπτυξιακής βοήθειας και επίσημων συμφωνιών εμπορίου και συνεργασίας, είτε με ανεξάρτητες χώρες είτε με ομάδες χωρών. Από τη δεκαετία του 1970, η ΕΕ (τότε ακόμα ΕΟΚ), άρχισε να παρέχει ανθρωπιστική βοήθεια σε όσους τη χρειάζονταν. Σήμερα, η Κοινή Εμπορική Πολιτική λειτουργεί παράλληλα σε δύο επίπεδα: στα πλαίσια του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ), όπου η Ένωση συμμετέχει στη θέσπιση των κανόνων του διεθνούς εμπορίου, όσο και σε διμερές επίπεδο μεταξύ της ΕΕ και ανεξάρτητων χωρών ή περιφερειακών ομάδων χωρών. Από την άλλη πλευρά, η παροχή αναπτυξιακής βοήθειας, που αρχικά είχε επικεντρωθεί στην Αφρικανική ήπειρο, διευρύνθηκε και περιέλαβε την Ασία, τη Λατινική Αμερική και τις χώρες της Ανατολικής Μεσογείου από τα μέσα της δεκαετίας του 1970.

Περίπου τα μισά από τα χρήματα που διατίθενται παγκοσμίως για τη βοήθεια των φτωχών χωρών προέρχονται είτε από την Ένωση ως σύνολο είτε από τα κράτη-μέλη που την απαρτίζουν. Μιλώντας με αριθμούς, η ΕΕ και τα κράτη-μέλη της πληρώνουν περισσότερα από 30 δις ευρώ το χρόνο σε επίσημη βοήθεια προς αναπτυσσόμενες χώρες, 6 από τα οποία διοχετεύονται μέσω των θεσμικών οργάνων της Ένωσης. Τα κράτη-μέλη της Ένωσης έχουν

θέσει ως στόχο την παροχή του 0.7% του ΑΕΠ τους σε αναπτυξιακή βοήθεια κάθε χρόνο, ωστόσο προς το παρόν μόνο η Δανία, το Λουξεμβούργο, η Ολλανδία και η Σουηδία έχουν εκπληρώσει τον στόχο αυτό. Παρόλα αυτά, συνολικά το ποσοστό που δίνει η ΕΕ για αναπτυξιακή βοήθεια προς τρίτες χώρες είναι κατά 0.34% υψηλότερο από το αντίστοιχο ποσοστό των ΗΠΑ ή της Ιαπωνίας.

Γενικότερα, ο στόχος της Ένωσης στην άσκηση της αναπτυξιακής της πολιτικής ήταν πάντοτε και παραμένει η αειφόρος ανάπτυξη, με την παροχή τεχνικής υποστήριξης, τη χρηματοδότηση έργων υποδομής αλλά και οικονομικών και θεσμικών αλλαγών, ώστε οι χώρες που χρηματοδοτούνται να είναι σε θέση στη συνέχεια να αναπτυχθούν αυτόνομα, χωρίς περαιτέρω ενισχύσεις μετά το πέρας του αναπτυξιακού προγράμματος. Η προσπάθεια επομένως επικεντρώνεται στην καταπολέμηση των αιτιών της φτώχειας και της υπανάπτυξης, μέσω της καλύτερης εκπαίδευσης, της ενίσχυσης των θεσμών και των υποδομών, ώστε οι αναπτυσσόμενες χώρες να μπορέσουν στη συνέχεια να αποκτήσουν τον έλεγχο της αναπτυξιακής τους πορείας και να ενταχθούν στο παγκοσμιοποιημένο οικονομικό περιβάλλον ευκολότερα. Από τη δεκαετία του 1980, ρήτρες χρηστής διοίκησης και δημοκρατικής διακυβέρνησης ενσωματώθηκαν στα αναπτυξιακά προγράμματα της Ένωσης, κατά τρόπο ώστε χώρες με μη δημοκρατικά καθεστώτα να μην είναι σε θέση να ενισχύονται οικονομικά. Τα τελευταία χρόνια ειδικά, μετά την 11η Σεπτεμβρίου 2001, προστέθηκαν ρήτρες για τη μη διάδοση των πυρηνικών όπλων και την «μάχη κατά της τρομοκρατίας»- χαρακτηριστικό παράδειγμα η προσθήκη τέτοιας ρήτρας κατά την αναθεώρηση της Συνθήκης Κοτονού ανάμεσα στην ΕΕ και τις χώρες της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού το 2005, παρά τις αντιδράσεις των χωρών αυτών.

Προάσπιση ανθρωπίνων δικαιωμάτων και αποφυγή ανθρωπιστικών κρίσεων

Βασικός στόχος της Ένωσης στις σχέσεις της με τον υπόλοιπο κόσμο είναι ο σεβασμός και η προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, πολιτικών, αστικών, οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην προστασία των δικαιωμάτων των γυναικών και των παιδιών, όπως επίσης των μειονοτήτων και των εκτοπισμένων προσώπων. Μέσα για την προστασία των δικαιωμάτων αυτών εκ μέρους της Ένωσης αποτελούν τόσο οι διάφορες ρήτρες προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, κατάργησης των βασανιστηρίων και χρηστής-δημοκρατικής διακυβέρνησης, που ενσωματώνονται στις διάφορες εμπορικές συμφωνίες (π.χ. στις Συμφωνίες Οικονομικής Συνεργασίας- Economic Partnership Agreements- που θεσμοθετήθηκαν με τη Συνθήκη Κοτονού ανάμεσα στην ΕΕ και τις χώρες ACP (Χώρες Αφρικής, Καραϊβικής και Ειρηνικού), όσο και ο διμερής διάλογος για θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων ανάμεσα στην Ένωση και χώρες όπως η Κίνα ή το Ιράν σε πολιτικό επίπεδο. Εξάλλου η ΕΕ έχει τη δυνατότητα να επιβάλει κυρώσεις σε χώρες που παραβιάζουν συστηματικά τα ανθρώπινα δικαιώματα, όπως έκανε στην περίπτωση της Σερβίας ή της Ζιμπάμπουε πρόσφατα.

Επιπλέον η ΕΕ χρηματοδοτεί μια σειρά δραστηριοτήτων που αποβλέπουν στην προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως η Ευρωπαϊκή Πρωτοβουλία για τη Δημοκρατία και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (European Initiative for Democracy and Human Rights) που δαπανά περί τα 100 εκατομ. ευρώ ετησίως για:

- Την ενίσχυση της δημοκρατίας και της χρηστής διοίκησης
- Την κατάργηση της θανατικής ποινής παγκοσμίως
- Την κατάργηση των βασανιστηρίων και την υποστήριξη των διεθνών ποινικών δικαστηρίων

· Την καταπολέμηση του ρατσισμού, της ξενοφοβίας και των διακρίσεων κατά των μειονοτήτων και των ιθαγενών πληθυσμών.

Επιπρόσθετα, η ΕΕ επιβάλλει χαμηλότερους δασμούς σε εισαγωγές από χώρες που σέβονται τις βασικές συνθήκες εργασίας που έχουν θεσπιστεί από τον Διεθνή Οργανισμό Εργασίας, ενώ έχει υπογράψει τη Συνθήκη για την Κατάργηση των Ναρκών (Mine Ban Treaty) και συνεισέφερε 40 εκατομ. ευρώ τη διετία 2000-2002 για τη χρηματοδότηση της εκστρατείας κατά των ναρκών.

Στον τομέα της ανθρωπιστικής βοήθειας, η δράση της ΕΕ δε θέτει όρους: ανεξάρτητα από φυλή, θρησκεία ή πολιτικές πεποιθήσεις, ο σκοπός είναι να βοηθήσει τα θύματα μιας ανθρωπιστικής καταστροφής όσο το δυνατόν πληρέστερα και γρηγορότερα. Η ΕΕ δραστηριοποιείται σε περιοχές όπως το Ιράκ, το Αφγανιστάν και τα Παλαιστινιακά Εδάφη,

στην Αφρικανική Ήπειρο καθώς και στην Ασία, τη Σρι Λάνκα, το Νεπάλ και τη Λατινική Αμερική. Επίσης η Ένωση παρέχει συμβουλές σε χώρες που είναι πιθανό να πληγούν από σεισμούς, πλημμύρες, ξηρασία ή τυφώνες για την πρόληψη των καταστροφών που αυτά τα φαινόμενα μπορούν να προκαλέσουν. Η ανθρωπιστική βοήθεια που παρέχει η ΕΕ διοχετεύεται μέσω του Γραφείου Ανθρωπιστικής Βοήθειας (Humanitarian Aid Office- ECHO). Από την ίδρυσή του, το 1992, το Γραφείο έχει αντιμετωπίσει σοβαρές ανθρωπιστικές κρίσεις σε περισσότερες από 100 χώρες ανά τον κόσμο, παρέχοντας είδη πρώτης ανάγκης αλλά και ιατροφαρμακευτικό προσωπικό, μεταφορικά μέσα και τεχνική βοήθεια, διαθέτοντας περισσότερα από 500 εκατομ ευρώ το χρόνο για το σκοπό αυτό. Καθώς το ECHO δε διαθέτει τις απαραίτητες πηγές και μέσα για να πραγματοποιήσει μόνο του όλο το έργο αυτό, συνεργάζεται με μη κυβερνητικούς οργανισμούς, τις αρμόδιες υπηρεσίες των Ηνωμένων Εθνών καθώς και τον Ερυθρό Σταυρό ή την Ερυθρά Ημισέληνο.

Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ)

Το πρώτο βήμα για άσκηση κοινής εξωτερικής πολιτικής από την Ένωση ως σύνολο ήταν η φιλόδοξη αλλά τελικά αποτυχημένη προσπάθεια ανάμεσα στα έξι ιδρυτικά κράτη-μέλη τη δεκαετία του 1950 για τη δημιουργία μιας Ευρωπαϊκής Αμυντικής Κοινότητας (European Defense Community). Δύο δεκαετίες αργότερα, το 1970, η διαδικασία της «ευρωπαϊκής πολιτικής συνεργασίας» προσπάθησε να συντονίσει τις θέσεις των διαφόρων κρατών-μελών σε ζητήματα που άπτονταν της εξωτερικής πολιτικής. Η συνεργασία αυτή οδήγησε μεν ορισμένες φορές στη σύνταξη κοινών δηλώσεων από τους Υπουργούς Εξωτερικών των κρατών-μελών, σε ιδιαίτερα ευαίσθητα ζητήματα όμως δεν ήταν πάντοτε δυνατό να επιτευχθεί η απαιτούμενη ομοφωνία.

Τα τελευταία χρόνια η ΕΕ εντατικοποίησε τις προσπάθειές της να ενδυναμώσει το ρόλο της στο πολιτικό επίπεδο: η Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ) θεσμοθετήθηκε το 1992, καθώς αποτέλεσε τον ένα πυλώνα της ΕΕ σύμφωνα με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ. Ωστόσο, όσο η ΕΕ δε διαθέτει δική της στρατιωτική δύναμη που να μπορεί να επέλθει αποτελεσματικά σε περίπτωση ενόπλων συγκρούσεων, ήταν αναγκασμένη να λειτουργεί στα πλαίσια των Ηνωμένων Εθνών και των δυνάμεων του ΝΑΤΟ, όπως έδειξε ο πόλεμος στην πρώην Γιουγκοσλαβία. Το κενό αυτό κλήθηκε να καλύψει η Ευρωπαϊκή Πολιτική Άμυνας και Ασφάλειας: τον Δεκέμβριο του 1999, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Ελσίνκι αναγνωρίζοντας την πρωταρχική ευθύνη του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών για τη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας, υπογράμμισε τη βούλησή του να αναπτύξει αυτόνομη ικανότητα να λαμβάνει αποφάσεις, καθώς και να αρχίζει και να διεξάγει στρατιωτικές επιχειρήσεις υπό την ηγεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προς αντιμετώπιση των διεθνών κρίσεων, σε περίπτωση που το ΝΑΤΟ δεν συμμετέχει σε αυτές ως σύνολο. Ενόψει της προοπτικής αυτής, έλαβε διάφορες αποφάσεις σχετικά, ιδίως, με τη στρατιωτική συνεργασία μεταξύ κρατών μελών, τη δημιουργία στο Συμβούλιο νέων οργάνων και νέων δομών (μόνιμης επιτροπής πολιτικής και ασφάλειας, στρατιωτικής επιτροπής, επιτελείου), τη συνεργασία με το ΝΑΤΟ και τη δημιουργία μηχανισμού μη στρατιωτικής διαχείρισης των κρίσεων. Οι πρώτες αποστολές με βάση αυτήν την πολιτική πραγματοποιήθηκαν στην πρώην Γιουγκοσλαβία: τον Ιανουάριο του 2003, ευρωπαϊκές αστυνομικές δυνάμεις αντικατέστησαν τις αντίστοιχες δυνάμεις του ΟΗΕ στη Βοσνία, ενώ τρεις μήνες αργότερα μια στρατιωτική μονάδα της ΕΕ αντικατέστησε δυνάμεις του ΝΑΤΟ στην Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας.

ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΧΕΣΕΩΝ ΜΕ ΤΡΙΤΕΣ ΧΩΡΕΣ

Οι σχέσεις της ΕΕ με τρίτες χώρες ανά τον κόσμο επεκτείνονται σε πολλά επίπεδα, από τις διαδοχικές διευρύνσεις της προς την Ανατολική Ευρώπη μέχρι τις σχέσεις της με τις χώρες της Ασίας ή της Λατινικής Αμερικής. Οι πιο στενές σχέσεις της Ένωσης παραμένουν με τις τέσσερις χώρες της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελεύθερων Συναλλαγών (European Free Trade Association- EFTA), δηλαδή την Νορβηγία, την Ελβετία, την Ισλανδία και το Λιχτενστάιν, που έχουν σε μεγάλο βαθμό ευθυγραμμίσει τη νομοθεσία τους με την αντίστοιχη της ΕΕ στους τομείς του εμπορίου και της εσωτερικής αγοράς. Επιπρόσθετα, οι χώρες που θέτουν υποψηφιότητα για να γίνουν μέλη της ΕΕ στο κοντινό μέλλον συντονίζουν σε μεγάλο βαθμό τις διάφορες πολιτικές τους με αυτές της Ένωσης. Σήμερα ουσιαστικά τέσσερις χώρες της

Νοτιοανατολικής Ευρώπης είναι υποψήφιες για ένταξη: η Βουλγαρία και η Ρουμανία αναμένεται να ενταχθούν στην Ένωση το 2007, ενώ η Τουρκία και η Κροατία δεν έχουν τόσο άμεσες προοπτικές ένταξης. Η Τουρκία είναι βέβαια από τα παλαιότερα κράτη που σύναψαν εμπορικές συμφωνίες με την ΕΕ, αφού από το 1963 είχε υπογράψει συμφωνία σύνδεσης, που στη συνέχεια μετατράπηκε σε τελωνειακή ένωση. Έκανε αίτηση για προσχώρηση στην ΕΕ το 1987. Η Κροατία άρχισε διαπραγματεύσεις ως υποψήφιο μέλος τον Ιούνιο του 2004, και η ημερομηνία ένταξής της θα κριθεί από την πορεία των διαπραγματεύσεων αυτών και της ευθυγράμμισής της με το κοινοτικό κεκτημένο. Τέλος, η Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας έχει υποβάλει αίτηση για προσχώρηση στην ΕΕ, με την αίτηση να είναι ένα βήμα πριν την επισημοποίηση της υποψηφιότητας ενός κράτους-μέλους. Εκτός από τις διαδοχικές διευρύνσεις, ένα σημαντικό εργαλείο στις σχέσεις της ΕΕ με τις γειτονικές της χώρες αποτελεί η πολιτική γειννίας της ΕΕ («European neighbourhood policy»- ENP). Η πολιτική αυτή τέθηκε σε εφαρμογή το 2003, με σκοπό να διευκολύνει τις γειτονικές με την ΕΕ χώρες να επωφεληθούν από το κλίμα σταθερότητας, ασφάλειας και ευημερίας που επικρατεί στους κόλπους της Ένωσης, υπό συνθήκες όμως διαφορετικές από τις συνθήκες που θα επικρατούσαν σε περίπτωση ένταξης. Επιπλέον έχει ως στόχο να αμβλύνει τις αντιθέσεις μεταξύ των κρατών-μελών της ΕΕ και των γειτονικών τους, μέσω ενισχυμένης πολιτικής, οικονομικής και πολιτιστικής συνεργασίας, βασισμένης σε κοινές αρχές δημοκρατίας, χρηστής διακυβέρνησης και σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η εφαρμογή της πολιτικής αυτής στηρίζεται στην οικονομική και τεχνική υποστήριξη εκ μέρους της Ένωσης θεσμικών και οικονομικών μεταρρυθμίσεων στις χώρες στις οποίες εφαρμόζεται, καθώς και στην πρόσβαση σε κοινοτικά προγράμματα σε ορισμένες περιπτώσεις.

Σε μια πρώτη φάση, σχέδια δράσης στα πλαίσια της πολιτικής γειννίας εκπονήθηκαν για το Ισραήλ, την Ιορδανία, το Μαρόκο, την Παλαιστινιακή Αρχή, την Τυνησία, την Μολδαβία και την Ουκρανία. Επιπρόσθετα, τον Μάρτιο του 2005, με βάση τις αναφορές για την Αρμενία, το Αζερμπαϊτζάν, την Αίγυπτο, την Γεωργία και το Λίβανο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συνέστησε την εντατικοποίηση των σχέσεων της Ένωσης με τις χώρες αυτές, ενώ παράλληλα ετοιμάζεται σχέδιο δράσης για την Αλγερία και έχει ήδη ξεκινήσει η σύμφιξη των σχέσεων με την Λευκορωσία. Η Ρωσία, η Ουκρανία, η Μολδαβία και οι περισσότερες χώρες του Νοτίου Καυκάσου και της Κεντρικής Ασίας έχουν συμφωνίες με την ΕΕ στους τομείς του εμπορίου, της πολιτικής συνεργασίας, της περιβαλλοντικής προστασίας και της συνεργασίας σε επιστημονικά και πολιτιστικά θέματα. Επίσης σημαντική είναι η συμβολή της ΕΕ στην ενίσχυση των συνόρων των χωρών αυτών και την μεταναστευτική πολιτική τους, σε μια προσπάθεια περιορισμού του φαινομένου της εμπορίας ναρκωτικών και της παράνομης διακίνησης ανθρώπων (trafficking).

Επιπλέον της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Γειννίας, η ΕΕ έχει θεσμοθετήσει την «διαδικασία της Βαρκελώνης» (Barcelona process) για τη σύμφιξη των σχέσεων της με τους Μεσογειακούς γείτονές της. Εκτός από την Κύπρο και τη Μάλτα, που πλέον είναι μέλη της ΕΕ, η διαδικασία αυτή αναφέρεται σε άλλα δέκα Μεσογειακά κράτη, και συγκεκριμένα την Αλγερία, την Αίγυπτο, το Ισραήλ, την Ιορδανία, τον Λίβανο, το Μαρόκο, την Παλαιστινιακή Αρχή, τη Συρία, την Τυνησία και την Τουρκία. Οι βασικοί πυλώνες της συνεργασίας αυτής είναι η εγκαθίδρυση ενός χώρου ειρήνης και σταθερότητας, στον πολιτικό τομέα, ενός χώρου ευημερίας στον οικονομικό τομέα και ενός χώρου αμοιβαίας κατανόησης ανάμεσα στις διαφορετικές κουλτούρες και πολιτισμούς, με την ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου και την ανταλλαγή απόψεων ανάμεσα στις κοινωνίες των πολιτών στις χώρες αυτές. Το βασικό χρηματοοικονομικό εργαλείο της πολιτικής αυτής είναι το πρόγραμμα MEDA, που χρησιμοποεί πόρους τόσο από τον Κοινοτικό προϋπολογισμό όσο και από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, υπό τη μορφή δανείου. Η ενίσχυση μέσω του MEDA από το 1995 ανέρχεται σε 10 δις ευρώ.

Όσον αφορά στις σχέσεις της ΕΕ με άλλες περιοχές του πλανήτη, στη Μέση Ανατολή βρίσκονται σε εξέλιξη διαπραγματεύσεις για τη δημιουργία ζώνης ελευθέρων συναλλαγών με τις χώρες του Συμβουλίου Συνεργασίας του Κόλπου (Gulf Cooperation Council), δηλαδή το Μπαχρέιν, το Κουβέιτ, το Ομάν, το Κατάρ, τη Σαουδική Αραβία και τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα. Στο Ιράκ, η ΕΕ συμμετέχει στην προσπάθεια ανοικοδόμησης της χώρας, ενώ έχει ξεκινήσει ένα νέο διάλογο στην αφρικανική ήπειρο με τις χώρες της Αφρικανικής Ένωσης, εκτός των παραδοσιακών εμπορικών σχέσεων με τις χώρες ACP μέσω της συνθήκης Κοτονού. Στην Αφρική ιδιαίτερη έμφαση δίνεται από την ΕΕ στην προσπάθεια καταπολέμησης της μαστίγας του AIDS/HIV αλλά και των υπόλοιπων μεταδοτικών ασθενειών, καθώς και της πείνας και της έλλειψης πόσιμου νερού.

Αναφορικά με τις σχέσεις με τις ασιατικές χώρες, παρότι η Κίνα και η Ιαπωνία είναι οι βασικότεροι εμπορικοί εταίροι της Ένωσης, η ΕΕ έχει παλαιότερους εμπορικούς δεσμούς με τις χώρες του ASEAN (Association of South-East Asian Nations). Η συνεργασία αυτή ξεκίνησε το 1972 και επισημοποιήθηκε το 1980 με την υπογραφή σχετικής συμφωνίας, ενώ μετά από πρωτοβουλία των χωρών του ASEAN οι σχέσεις ανάμεσα στις δύο ενώσεις κρατών διευρύνθηκαν μέσω μιας διαδικασίας γνωστής ως ASEM (Asia- Europe Meeting), στην οποία συμμετέχουν επίσης η Ιαπωνία, η Κίνα και η Νότιος Κορέα, με συναντήσεις κορυφής κάθε δύο χρόνια. Τα τελευταία χρόνια επίσης η ΕΕ ισχυροποίησε τους δεσμούς της με την Ιαπωνία, με αποτέλεσμα να εξελιχθεί στη βασική πηγή άμεσων ξένων επενδύσεων προς την Ιαπωνία και στο βασικό αποδέκτη των αντίστοιχων επενδύσεων από τη χώρα αυτή, ξεπερνώντας τις ΗΠΑ και την Κίνα. Εκπόνησε μάλιστα το 2001 ένα σχέδιο δράσης που στόχο έχει την επέκταση της διμερούς συνεργασίας στον πολιτικό και πολιτιστικό τομέα, εκτός του καθαρά εμπορικού-επενδυτικού.

Δυναμική είναι επιπρόσθετα και η ανάπτυξη των σχέσεων της ΕΕ με την Κίνα, όπου μεγάλη έμφαση δίνεται στον τομέα της πολιτικής συνεργασίας και διαλόγου και των θεσμικών αλλαγών. Στον εμπορικό τομέα η Κίνα αποτελεί αυτή τη στιγμή τον δεύτερο μεγαλύτερο εμπορικό εταίρο της ΕΕ εκτός Ευρώπης, μετά τις ΗΠΑ και πριν από την Ιαπωνία. Η ΕΕ επιπλέον αποτελεί τον μεγαλύτερο εμπορικό εταίρο της Ινδίας, όπως και τη μεγαλύτερη πηγή άμεσων ξένων επενδύσεων για τη χώρα αυτή. Τόσο η Κίνα όσο και η Ινδία αποφάσισαν να συμμετάσχουν στο «Γαλιλαίο», το σύστημα δορυφορικής πλοήγησης που ετοιμάζει η ΕΕ και που θα είναι έτοιμο κατά πάσα πιθανότητα μέσα στο 2008, το οποίο θα αποτελεί εναλλακτική στο δίκτυο GPS των ΗΠΑ.

Στην άλλη πλευρά του Ατλαντικού, η ΕΕ έχει αναπτύξει σχέσεις τόσο με τη Βόρεια όσο και με τη Νότια Αμερική. Η διατλαντική συνεργασία με τις ΗΠΑ παίζει κεντρικό ρόλο στις εξωτερικές σχέσεις της ΕΕ, καθώς οι εμπορικές και επενδυτικές ροές από και προς τη χώρα αυτή φτάνουν το ένα δις ευρώ τη μέρα. Με το διμερές εμπόριο να είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένο (στις ΗΠΑ προωθείται το 25% των εξαγωγών της ΕΕ και από αυτές προέρχεται το 20% των εισαγωγών της), είναι φυσικό ορισμένες φορές να δημιουργούνται διαφωνίες σε θέματα ανταγωνισμού, όρων εμπορίου κτλ, ωστόσο τα θέματα αυτά λύνονται συνήθως με τον καλύτερο δυνατό τρόπο, αποτελώντας πρότυπο για την επίλυση παρόμοιων εντάσεων στον εμπορικό τομέα μεταξύ άλλων χωρών. Οι σχέσεις με τον Καναδά επίσης βρίσκονται σε φάση εμβάθυνσης, μέσω δύο πρωτοβουλιών που τέθηκαν σε εφαρμογή το 2004, μία στον τομέα της συνεργασίας για θέματα παγκοσμίου ενδιαφέροντος και μία για την ενίσχυση των εμπορικών και επενδυτικών δεσμών ανάμεσα στις δύο πλευρές. Τέλος, η ΕΕ αποτελεί τον δεύτερο πιο σημαντικό εμπορικό εταίρο για τη Νότια Αμερική μετά τις ΗΠΑ, την βασικότερη πηγή άμεσων ξένων επενδύσεων και τον κύριο πάροχο αναπτυξιακής βοήθειας στην περιοχή. Η ΕΕ επιπλέον διαπραγματεύεται τη σύναψη συμφωνίας συνεργασίας με τις χώρες της Mercosur (Βραζιλία, Αργεντινή, Παραγουάη και Ουρουγουάη), που θα περιλαμβάνει τη δημιουργία ζώνης ελεύθερων συναλλαγών ανάμεσα στις δύο ενώσεις χωρών

*** Το Civilitas.GR και ο «ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ» προτίθενται να απομακρύνουν το κείμενο αυτό από την Ιστοσελίδα τους, εάν η αναδημοσίευσή του προσβάλλει κεκτημένα πνευματικά ή εμπορικά δικαιώματα (info@civilitas.gr)**